

**Ecologisch vervolgonderzoek
Hoefslag
te Bleiswijk**

**Van der Waal & Partners B.V.
te Naaldwijk**

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

Aqua-Terra Nova BV

Zuidweg 79
2671 MP Naaldwijk
telefoon 0174 – 625246
fax 0174 – 629744
www.aquaterranova.nl

**Ecologisch vervolgonderzoek
Hoefslag
te Bleiswijk**

**Van der Waal & Partners B.V.
te Naaldwijk**

Datum: 7 juli 2014
Rapportnr: 214083/AQT 301 FF/TG
Status: definitieve rapportage

COLOFON

Titel : *Hoefslag te Bleiswijk*

Opdrachtgever : *Van der Waal & Partners B.V. te Naaldwijk*

Projectteam

Projectmanager : ing. A.P. Wubben

Auteur : ing. M. Langstraat

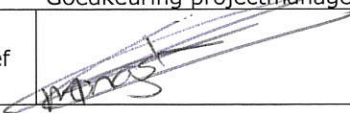
Waarnemer : ing. M. Langstraat

Kwaliteitsborging : ing. A.P. Wubben

Projectnummer : **214083**

Aqua-Terra Nova is lid van het Netwerk Groene Bureaus, de branche organisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van groene adviesbureaus.

Datum vrijgave	Status	Goedkeuring projectmanager	Goedkeuring kwaliteitsborger
7 juli 2014	Definitief		

© 2014 Aqua-Terra Nova B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	4
1 INLEIDING	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Doelstelling	5
1.3 Leeswijzer	5
1.4 Verantwoording	5
2 WERKWIJZE	6
2.1 Inleiding	6
2.2 Projectbeschrijving	6
2.3 Wettelijk kader Flora- en Faunawet	6
2.4 Inventarisatie beschermde vissoorten	6
2.5 Effectbeoordeling en toetsing	6
3 PROJECT	8
3.1 Ligging projectgebied	8
3.2 Bestaande situatie	8
4 RESULTATEN	9
4.1.1 Locatiebezoeken	9
4.1.2 Waarnemingen	9
4.1.3 Functionaliteit projectgebied	9
4.1.4 Effecten en toetsing	9
5 CONCLUSIE	10
5.1 Aanwezigheid beschermde soorten	10
6 BRONVERMELDING	11
BIJLAGE 1 VIGERENDE WETGEVING	12

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Van der Waal & Partners B.V. beoogt aan de Hoefslag te Bleiswijk een watergang te dempen en vervangend water te graven. De aanwezigheid van beschermde vissoorten in het projectgebied kan niet uitgesloten worden. In dit onderzoek wordt de aanwezigheid van beschermde vissoorten in het projectgebied onderzocht door Aqua-Terra Nova BV in opdracht van Van der Waal & Partners B.V.

1.2 Doelstelling

Het onderzoek heeft ten doel om vast te stellen:

1. of en welke beschermde vissoorten in het projectgebied aanwezig zijn;
2. wat de functionaliteit van het projectgebied is voor de aanwezige beschermde soorten;
3. welke effecten het project heeft op de functionele leefomgeving van de aanwezige beschermde soorten.

Vervolgens wordt aangegeven of mogelijke negatieve effecten van het project te vermijden, mitigeren en/of te compenseren zijn en welke vervolprocedure benodigd is.

1.3 Leeswijzer

In de inleiding worden de aanleiding en de doelstelling van het onderzoek beschreven. Hierna volgt hoofdstuk 2 met de werkwijze en hoofdstuk 3 met de beschrijving van het project. In hoofdstuk 4 komen de resultaten van de inventarisatie aan de orde. Dit leidt in hoofdstuk 5 tot een conclusie over de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten en de te nemen maatregelen. Hierna volgen de bronvermeldingen en de bijlagen met o.a. inventarisatiegegevens.

1.4 Verantwoording

Ecologisch medewerkers van Aqua-Terra Nova bv hebben ruime veldervaring in onderzoek naar de beschermde soortgroepen en hebben daartoe gerichte cursussen gevolgd.

Dit onderzoek geeft een zo volledig mogelijk beeld van aangetroffen aanwezige soorten en de effecten die het project op deze soorten kan hebben. Dit dient gezien te worden vanuit het perspectief dat het onderzoek gebaseerd is op een momentopname. De waarnemingen en conclusies sluiten niet uit dat de ecologie op het projectgebied zich onvoorspelbaar ontwikkelt. Indien dit het geval is, dient de initiatiefnemer hiertoe adequate maatregelen te treffen.

2 WERKWIJZE

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de resultaten van de voorliggende rapportage tot stand zijn gekomen. In het kort wordt weergegeven hoe de Flora- en Faunawetgeving in het project wordt geborgd.

2.2 Projectbeschrijving

Het project wordt beschreven aan de hand van de door de opdrachtgever verstrekte informatie. Hiertoe wordt de omvang en ligging van het projectgebied beschreven in relatie tot groenstructuren in de omgeving, wordt de bestaande situatie geschetst en worden de beoogde activiteiten omschreven.

2.3 Wettelijk kader Flora- en Faunawet

In de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten aangewezen. Hierbij zijn soorten ingedeeld in 3 beschermingscategorieën (tabel 1, 2 en 3) en vormen vogels een aparte categorie. Aanvullend zijn de nesten van enkele vogels jaarrond beschermd ^(1,3).

De bescherming van soorten is met name gericht op populaties en verblijfplaatsen van individuen. Hierbij wordt het 'nee, tenzij'-principe gehanteerd. Handelingen in strijd met de verbodsbepalingen zijn per definitie verboden. Uitzonderingen voor overtreding van de verbodsbepalingen kunnen worden verleend middels vrijstellingen en ontheffingen. Tevens is de zorgplicht te allen tijde van kracht voor alle planten en dieren. Zie box 1 voor de relevante verbodsbepalingen bij ruimtelijke inrichting en ontwikkelingen ^(1,2,4).

Box 1. Relevante verbodsbepalingen bij ruimtelijke inrichting en ontwikkelingen

Art 2 (zorgplicht); verplichting om schadelijke handelingen achterwege te laten, zoveel als redelijkerwijs gevergd kan worden; Art. 8: verbod op het beschadigen etc. van groeiplaatsen van beschermde planten; Art. 9: verbod op het doden, verwonden, vangen, opsporen etc. van beschermde dieren; Art. 11: verbod op het beschadigen, verstoren etc. van verblijfplaatsen van beschermde dieren; Art. 12: verbod op het beschadigen, vernielen en uitnemen van eieren van beschermde dieren.

2.4 Inventarisatie beschermde vissoorten

De inventarisatie naar de potentieel voorkomende beschermde vissen wordt uitgevoerd conform de soortenstandaards kleine modderkruiper en bittervoorn ^(5 en 6). In de soortenstandaards is de minimale onderzoeksinspanning aangegeven.

Er heeft een steekproefsgewijze bemonstering plaatsgevonden, waarbij de sloten met een scheeknet onderzocht zijn op de aanwezigheid van de kleine modderkruiper en de bittervoorn. Het onderzoek heeft conform de soortenstandaards plaatsgevonden in de meest geschikte periode (april-oktober).

Tijdens de steekproef worden waarnemingen (soort, tijdstip, locatie, gedrag etc.) en de weersomstandigheden genoteerd. Aan de hand van de resultaten wordt de functionaliteit van het projectgebied voor beschermde soorten beschreven en zo nodig met foto's verduidelijkt.

2.5 Effectbeoordeling en toetsing

Voor de aanwezige beschermde vissen worden de effecten van de voorgenomen handelingen beoordeeld en getoetst aan de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet en de zorgplicht.

De toetsing is gericht op aantasting en verstoring van individuen, hun voortplantingsplaatsen en hun functionele leefomgeving. De toetsing is afhankelijk van de kwetsbare periode waarin handelingen een effect kunnen hebben. Vervolgens wordt beoordeeld of aantasting van individuen, verblijfplaatsen en hun functionele leefomgeving een effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van de regionale of landelijke populatie.

Per vissoort worden de handelingen getoetst aan de verbodsbepalingen en de zorgplicht. Per beschermingscategorie worden hierbij verschillende toetsingskaders gehanteerd (zie tabel 1).

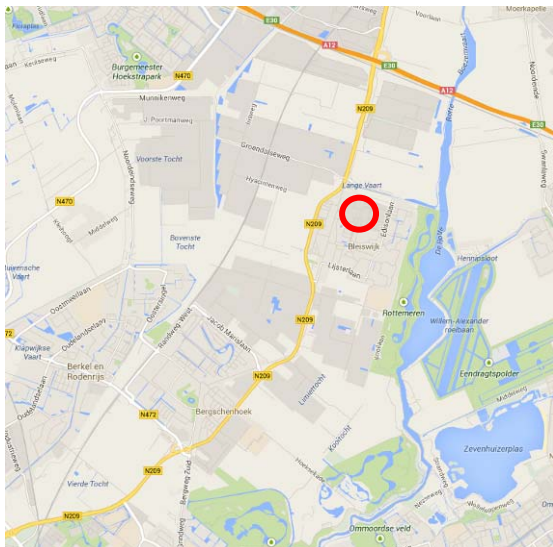
Tabel 1. Toetsingskader per beschermingscategorie

Categorie	Toetsingskader
Tabel 2	Effecten dienen voorkomen te worden. Voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Ffwet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Voor andere activiteiten dan hier boven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig.
Tabel 3 Soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB	Effecten dienen te allen tijde voorkomen te worden. Voor het verwijderen of verstoren van verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes of essentieel foerageergebied is een ontheffing van de Flora- en Faunawet noodzakelijk.
Alle planten en dieren	In het kader van de zorgplicht dienen schadelijke effecten zoveel als redelijkerwijs verwacht kan worden voorkomen te worden, beperkt te worden of ongedaan gemaakt te worden.

3 PROJECT

3.1 Ligging projectgebied

Het projectgebied bestaat uit een tweetal watergangen in en langs een braakliggend terrein omringt door de straten J. van der Heijdenstraat, A. Nobelstraat, Lorentzstraat en Hoefweg in een bedrijventerrein van Bleiswijk in de Provincie Zuid-Holland. Zie figuur 1 voor de ligging en figuur 2 voor de begrenzing van het projectgebied.

Figuur 1. Ligging projectgebied

Figuur 2. Begrenzing projectgebied

3.2 Bestaande situatie

Het projectgebied bestaat uit een watergang met een lengte van circa 70 meter gelegen in een braakliggend terrein. Deze watergang zal gedempt worden. Ter vervanging zal de watergang aan de oostzijde van het braakliggend terrein (Eerste Tocht) over een lengte van circa 120 meter verbreed worden. Tijdens de veldinventarisatie zijn deze en de aangrenzende watergangen om het braakliggende terrein steekproefsgewijs bemonsterd. In het bestemmingsplan en in het kader van de Flora- en faunawet is omschreven dat de aanwezigheid van kleine modderkruiper en bittervoorn nader onderzocht dient te worden bij dempingen en het vergraven van oevers.

Het braakliggende terrein heeft een oppervlakte van ca. 40.000 ha/m². De watergang gelegen in het braakliggende terrein is circa 1,5 meter breed en geheel begroeid met riet. De Eerste Tocht betreft een watergang van circa 4 meter breed. De aangrenzende watergangen om het braakliggende terrein heen hebben een breedte van circa 1,5 tot 2 meter. De oevers zijn deels beschoeid en bestaan deels uit een rietoevers. De bodems bestaan uit een dikke sliblaag.

Deze projectomschrijving is opgesteld aan de hand van een veldbezoek. Het project betreft volgens de Flora- en faunawet een ruimtelijke ingreep. In het projectgebied wordt de bestaande situatie gewijzigd, waarna de nieuwe situatie gerealiseerd wordt.

De activiteiten vormen de basis voor de toetsing aan de Flora- en Faunawet.

4 RESULTATEN

4.1.1 Locatiebezoeken

Het veldbezoek heeft plaatsgevonden op 2 juli 2014 tussen 08:00 en 10:00 uur. De weersomstandigheden waren half bewolkt, droog en circa 18°C.

4.1.2 Waarnemingen

In de te dempen watergang gelegen in het braakliggend terrein zijn geen vissen aangetroffen.

In de Eerste Tocht zijn 6 driedoornige stekelbaarsjes aangetroffen. In de aangrenzende watergangen zijn in totaal 8 driedoornige stekelbaarsjes aangetroffen. Alle stekelbaarsjes hadden een grote van circa 2 tot 5 cm.

Figuur 3. Een tweetal driedoornige stekelbaarsjes uit de Eerste Tocht.

4.1.3 Functionaliteit projectgebied

Tijdens de inventarisatie zijn geen beschermde vissoorten als de kleine modderkruiper of bittervoorn aangetroffen. Tevens zijn er geen zoetwatermosselen aangetroffen. De aanwezigheid van zoetwatermosselen is een vereiste voor de bittervoorn⁽⁷⁾. Naar aanleiding van het onderzoek kan gesteld worden dat het projectgebied geen functie heeft voor beschermde vissen als de kleine modderkruiper en de bittervoorn.

De omliggende watergangen en de Eerste Tocht hebben een functie voor de driedoornige stekelbaars. Deze soort is niet opgenomen in de Flora- en Faunawet en is niet beschermd. Wel is de zorgplicht van kracht (zie bijlage 1).

De watergangen zijn zeer geschikt voor algemene amfibieën als de bruine kikker, water salamander en gewone pad. Deze soorten behoren toptabel 1 van de Flora- en faunawet. Ontheffingen en specifieke maatregelen zijn niet van toepassing op deze soorten, wel is de algemene zorgplicht van kracht⁽¹⁾.

4.1.4 Effecten en toetsing

Het project heeft geen effect op de kleine modderkruiper of bittervoorn. Een nadere toetsing is niet van toepassing.

5 CONCLUSIE

5.1 Aanwezigheid beschermde soorten

Tijdens de inventarisatie zijn geen beschermde soorten aangetroffen in het projectgebied. De aanwezigheid van de kleine modderkruiper en bittervoorn kan op basis van het veldonderzoek uitgesloten worden. Nadere stappen of onderzoek zijn niet noodzakelijk. Wel is een algemene vissoort (driedoornige stekelbaars) aangetroffen en komen mogelijk algemene amfibieën zoals de bruine kikker en watersalamander voor in de watergangen. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden is de zorgplicht van kracht (zie bijlage 1).

6 BRONVERMELDING

1. *'Flora- en faunawet'*, Ministerie van LNV, Den Haag, 2002.
2. *'Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet'*, Staatscourant, Den Haag, 2 februari 2005.
3. *'Handreiking Flora- en faunawet'*, W.R.M. van Heusden & S.J. Vreugdenhil, Dienst landelijk gebied, oktober 2008.
4. *'Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet'*, Dienst Regelingen, Ministerie van LNV, augustus 2009.
5. Soortenstandaard kleine modderkruiper, ministerie van ELI, december 2011
6. Soortenstandaard bittervoorn, ministerie van ELI, december 2011
7. De zoetwatervissen van Nederland, Ecologisch bekeken, Sportvisserij Nederland, 2006

Flora- en faunawet

In 2002 is de nieuwe Flora- en faunawet in werking getreden. Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet geldt voor de aangewezen beschermde soorten in heel Nederland, dus ook buiten beschermde natuurgebieden. Bij het in stand houden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten wordt het 'nee, tenzij principe' gehanteerd. Dit betekent dat potentieel schadelijke handelingen per definitie verboden zijn. De schadelijke handelingen zijn opgenomen in de onderstaande verbodsbepalingen:

- Art. 8: verbod op het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Art. 9: verbod op het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daartoe opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Art. 10: verbod op het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
- Art. 11: verbod op het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren.
- Art. 12: verbod op het beschadigen, vernielen en uitnemen van eieren van beschermde dieren.
- Art. 13: verbod op planten of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, of onder zich te hebben.

Alleen onder strikte voorwaarden zijn afwijkingen van de verbodsbepalingen mogelijk. Hiertoe zal een ontheffing ex. Artikel 75 moeten worden aangevraagd. De doelstelling van de wet is om van de beschermde soorten in Nederland duurzame populaties in stand te houden. Hiertoe dient de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort gewaarborgd te worden. Indien het behoud van de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten gegarandeerd is, zo nodig door het treffen van mitigerende maatregelen, is er geen sprake van overtreding van de verbodsbepalingen. Indien hiertoe mitigerende maatregelen nodig zijn, dient aantoonbaar volgens een ecologisch werkprotocol of een goedgekeurde gedragscode gewerkt te worden. Een ontheffing zal dan niet nodig zijn.

Ontheffing Flora- en faunawet (artikel 75)

Voor overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kan ontheffing aangevraagd worden. Voorwaarde voor het verkrijgen van een ontheffing is dat het project geen negatief effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten én mits het project een bij wet genoemd belang dient. Voor soorten die aangewezen zijn in de Vogel- of Habitatrichtlijnen dient het project aanvullende belangen te dienen. De beschermde soorten zijn in drie tabellen met verschillende beschermingsniveaus opgenomen. Vogels vallen buiten deze indeling en worden in de volgende paragraaf besproken. Voor algemeen voorkomende soorten (tabel 1) geldt o.a. voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling, waardoor een ontheffing niet nodig is. Voor schaarse soorten (tabel 2) is een ontheffing niet nodig, mits gebruik gemaakt wordt van een gedragscode. Voor strikt beschermde soorten (tabel 3) zal bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing nodig zijn. Voor alle inheemse soorten geldt daarnaast de algemene Zorgplicht, waarin gesteld wordt dat schade aan alle planten en dieren, zoveel als redelijkerwijs verwacht kan worden, voorkomen dient te worden.

Vogels

Van alle inheemse vogelsoorten zijn de nesten gedurende het broeden beschermd. De meeste vogels broeden in de periode 15 maart t/m 15 juli. Voor het verstoren van broedende vogels wordt in principe geen ontheffing verleend, omdat de verstoring eenvoudig voorkomen kan worden door de activiteiten buiten het broedseizoen uit te voeren. Van ca. 15 vogelsoorten zijn de nesten jaarrond beschermd. Deze vogelsoorten zijn in vier categorieën ingedeeld⁽⁸⁾:

- Cat 1 betreft vogelsoorten die het nest jaarrond gebruiken als vaste verblijfplaats,
- Cat 2 betreft koloniebroeders die elk broedseizoen terugkeren naar dezelfde nestlocatie en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop,
- Cat 3 betreft overige vogelsoorten die elk broedseizoen terugkeren naar dezelfde nestlocatie en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop,
- Cat 4 betreft vogelsoorten die elk broedseizoen terugkeren naar dezelfde nestlocatie en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een nest te bouwen.

Tot slot zijn de nesten van enkele vogelsoorten (uit Cat 5) alleen jaarrond beschermd indien zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen, bijvoorbeeld als in de omgeving van een projectgebied geen of onvoldoende alternatieve geschikte nestplaatsen aangeboden worden.

Voor beschadiging of vernietiging van jaarrond beschermde vogelnesten (art. 11) kan alleen ontheffing worden verleend, indien het project een belang uit de Vogelrichtlijn dient.

Gedragcode

In een gedragscode beschrijft een organisatie hoe tijdens de uitvoering van werkzaamheden de schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum wordt beperkt. De gedragscode moet aangeven hoe er in de praktijk "zorgvuldig wordt gehandeld". De gedragscode kan zelf worden opgesteld en ter goedkeuring worden voorgelegd aan de minister van EL&I. Indien men aantoonbaar werkt volgens een goedgekeurde gedragscode, hoeft men voor activiteiten in het leefgebied van soorten van tabel 2 geen ontheffing aan te vragen. Voor bestendig beheer en onderhoudswerkzaamheden in natuurbeheer, landbouw of bosbouw geldt de gedragscode ook voor soorten uit tabel 3, met uitzondering van de soorten die ook onder Bijlage IV van de Habitatrichtlijn vallen.

Zorgplicht

Bij elk project, op elke locatie en bij elke handeling of activiteit geldt naast de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bovendien de 'zorgplicht'. Een ieder (van de projectontwikkelaar die achter zijn bureau werkt aan de opzet van een nieuw project tot aan de uitvoerende mensen op de bouwlocatie) dient zó te handelen, of juist handelingen na te laten, dat de in het wild voorkomende dieren- en plantensoorten geen of zo min mogelijk hinder ondervinden.